

Farář Vladimír Záleský vzpomíná: Duchovní význam místa mi bral dech

Letos 28. srpna uplynulo deset let od církevních restitucí, při nichž byl poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře vrácen farnosti Žďár n/S. II, jako původnímu vlastníkovu.

Telefonát do Brna Bystrce, kde nyní slouží P. Vladimír Záleský – a výsledkem je ohlédnutí za dekadou proměn kostela.

■ Lenka Kopčáková

Jak bývalý farář v Zámku Žďáře konstatuje pro ŽN, 21 let prožitých zde je dlouhý čas, kdy se mnohé událo...

Jako správce farnosti jste tehdy v roce 2014 stál před velkým úkolem a neznámem.

Ano, věděli jsme, že to nebude lehké, ale i tak to bylo nejlepší řešení. Cisterciáci i naši předkové kostel před mnoha lety s nadšením vybudovali a dlouho se o ně starali. Jsme schopní v tom pokračovat i dnes? Cítil jsem to jako naši povinnost i závazek vůči generacím předků i těm, kteří přijdou po nás.

Poutní kostel bylo potřeba věst k rekonstrukci, přitom respektovat jeho statut památky UNESCO.

Samozřejmě, velká návštěvnost lidí, mediální pozornost, stále větší zájem veřejnosti i status ochrany památky, to vše vzbuzuje respekt. To, co mi ale bralo dech mnohem víc, je duchovní význam tohoto místa. Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého nikdy nebude muzeem; je to vystavená modlitba a výkřik člověka k Bohu.

Obnova zelenohorského kostela byla finančně náročná záležitost svázaná pravidly památkářů i UNESCO.

Na generální opravě baziliky Nanebevzetí Panny Marie, nejdelším kostele v Brněnské diecézi, jsme si vyzkoušeli, jak hospodařit s prostředky, co se dá udělat svépomocí, jak rozvrhnout správné pořadí prací apod. A především se vytvořil okruh lidí, kteří byli zodpovědní a obětaví. Patřili mezi ně farníci, restaurátoři i zástupci památ-

P. VLADIMÍR ZÁLESKÝ
Foto: archiv ŘK farnost Brno Bystrc

kové péče na různých úrovních státní správy. Proto jsme v případě oprav na Zelené hoře nešli úplně do neznáma.

Kdo vám byl tehdy největší oporou a rádcem?

Velkou pomocí byl od začátku všech oprav Ing. František Laštovička, koordinátor oprav.

Krátce po převzetí památky jste v roce 2014 řešili v interiéru narušený stav části stropní konstrukce...

Bez překvapení a těžkostí to nikdy nejde; nakonec to byly právě rekonstrukce stropů v prvním patře kostela, které nastartovaly opravy a vedly k tomu, že se tvarosloví stropů vrátilo do původní barokní podoby, včetně oprav štukové výzdoby.

Připomeňte, kdo si tehdy stanovil cíl, přiblížit památce její podobu z dob, kdy ji architekt Jan Blažej Santini Aichel předal klášteru coby novostavbu?

Celková vize oprav byla již větším dílem vytvořena, ale jak už to bývá, v průběhu oprav se nachází nové a nové poznatky. Restaurátoři udělají průzkum a potom následují jednání a řada kontrolních dnů. Hledá se nejlepší varianta, jak opravit omítky, oltáře, varhany... Některé věci nelze stanovit dříve, než se provedou průzkumy či než se odvezou sochy do dílny...

POHLED do zelenohorského ambitu z Německé kaple. Foto: Lenka Kopčáková

Zelená hora vždy historicky trpěla polohou na větrném kopci a okna kostela se často sypala. Od konce 18. století je opakovaně zasklívala mecenášská rodina skláře Hafenbrändla.

Povětrnostní podmínky byly a budou na Zelené hoře vždy náročné. To ale znamená, že celý areál vyžaduje soustavnou a trpělivou údržbu. Generální opravy skončily, ale ty drobné mohou začít již dnes... A co se týká rodiny Hafenbrändlů, jejich příběh mě velmi zaujal. Byl bych rád, kdyby ve Žďáře nebyli nikdy zapomenuti a kdyby za ně byla na Zelené hoře jednou za rok slavena mše svatá, jak si tito zruční a uslechtilí lidé přáli.

Vyřešili současní architekti tento problém, když navraceli památce vyšší okna v santiniovské podobě?

Máme jistotu, že obnovená okna v původní podobě a velikosti na Zelenou horu patří a bylo to správné rozhodnutí. Kostel značně změnil svou podobu a hra světla se teď projevuje jak v interiéru, tak v pohledu z dálky. Okna byla provedena v takové kvalitě, aby odolávala i extrémnímu počasí.

Rekonstrukce a obnova zelenohorského areálu probíhala po etapách. Dokonce se vám v roce 2016 podařilo do areálu po 75 letech navrátit zvony. Ty předchozí vzalo válečné rekvírování. Zvony nesou jména českých a moravských patronů. Jak to bylo náročné?

Obnovu zvonů nám mj. umožnil precizní archiv zvonářského mistra Rudolfa Manouška, jehož předkové odlévali zvony pro poutní kostel sv. Jana Nepomuckého v meziválečných letech. Měli jsme tak přesnou dokumentaci, jak byly zvony laděny, kolik vážily a jak se jmenovaly. Zvon sv. Zdislava je situován směrem ke Křižanovu, místu jejího narození, zvon sv. Vojtěch směrem k Libici, a protože jsme na moravské straně hranice Čech a Moravy, hlavní zvon je sv. Cyril a Metoděj.

Co bylo pro vás osobně na celé

rekonstrukci památky nejtěžší? Jak se k obnově poutního areálu v režii církve postavil stát, odborníci i obyčejní farníci?

Na obnově se podílelo mnoho firem, restaurátorů, odborných konzultantů a památkářů. Do toho samozřejmě agentura a ekonomové, kteří nám pomáhali s vyřizováním dotací, úředníci státní správy a ministerstva kultury... připočteme sponzory a farníky, to vše vyžadovalo otevřený a přátelský dialog a ten se, věřím, podařil.

Mnoho lidí spojilo své úsilí a čas, a to je obdivuhodné. Díky tomu se překonaly i problémy, jako např. covidová doba a mnoho dalších. Vážím si mnoha těchto lidí; pro ně oprava na Zelené hoře nebyla jen „zakázka“ ale i kousek poslání.

Jak dlouho jste sloužil v zámecké farnosti a přirostla vám za tu dobu k srdci?

Ve Žďáře nad Sázavou jsem sloužil 21 let. Nikde jsem ve svém životě nebydlel tak dlouho. To znamená mnoho vzpomínek, přátelských vztahů i zkušeností, které jsem mohl od tolika lidí získat. Všem za to moc děkuji.

Řešíte ještě dnes se svým nástupcem P. Markem Husákem záležitost kolem Zelené hory? Nedávno její obnovu dovršila rekonstrukce ambitu.

Otec Marek Husák je obětavý muž a jsem rád, že přijal tuto krásnou farnost. Jsme často v kontaktu, ale je vidět, že po roce proběhlé změny se rychle a dobře zorientoval.

Jak často se sem vracíte, a je to jako domů?

Do Žďáru se budu vracet vždy rád, to nelze vymazat. Teď mám ale domov v Brně a nelze žít ze vzpomínek a z minulosti. Život jde dál. Důležitý je přítomný okamžik, budoucnost je důležitá... Mám radost, když se potkají na různých akcích lidé ze Žďáru i z Brna Bystrce – již se nám to několikrát v tomto roce podařilo: na poutích, při práci a na několika akcích pro mládež.

Mgr. Tomáš Augustýn, Ph.D. ředitel základní školy
Mgr. Vítězslav Schrek hejtmán Kraje Vysočina
Mgr. Miroslav Skalník učitel

Vysočina v dobrých rukou
VOLTE Č.3
SPOLEČNĚ SE STAROSTY PRO OBČANY

Zadavatel: ODS, STO a TOP 09, zpracovatel: Frey Consulting, s.r.o.